

zemlje obdelovati, da so mu večjo svobodo privolili. Tedaj sta oba rada v šolo hodila, da sta si vednost množila in svoj stan zboljševala. Ker pa duhovnik (fajmošter) ni mogel vsega opraviti, imel je namestnika „vikarja“, kateri se je dostikrat za mašnikov stan pripravljaj, in je bil v katedralni šoli izrejen. Scholasticus v škofiji ga je poslal, če so fajmoštri zanj prosili, in je čuval kot naj višji nadzornik vseh šol po škofiji; fajmošter pa je bil njegov prvi prednik ter mu je dajal hrano in stanovanje; učitelj pa je potrebno službo v cerkvi opravljal. Večkrat se je povernil takšen učitelj na visoko šolo nazaj, ter je postal mašnik.

Ta čas je vse v družbe stopalo, kar je bilo v boju in pri romarju potrebno; država in cerkev ste to podpirale, in to združevanje je tudi vse domače zadeve prešinilo. —

Tako se je spremenilo veliko katedralnih šol v skupne učelišča (universität). Pri sebi in velikokrat namesto sebe je imel „Scholasticus“ veliko učencikov, kateri so imeli učence vsake starosti in vsakega stanu. Da bi se toliko ptujih spodobno sprejemalo in vede čislale, stopili so učenci in učenci v tesno družbo, ki je imela svoje pravice in dolžnosti; bila je to tako rekoč država učenih v državi pod cerkvenim in državnim varstvom (Universitas docentium et discentium, ne pa: universitas scientiarum). Vodja te družbe je bil Rector magnificus; njemu na strani pa senat akademski. Volili so ga pa učeniki, in učenci in je imel oblast postave dajati in izpeljevati. Kakor pisma svedočijo, dobil je pooblastenje od papeža, nad čigar pravico do učenja tačas nihče ni dvomil. Tedaj vidimo, da so bile vseučelišča tistega časa cerkvene naprave.

(Dalje prih.)

P a š n i k.

Poletno jutro. Komaj začne svitati, že žvergolijo drobne ptičice po zraku in plavajo čverste ribice po vodi, ter se radujejo in hvalijo svojega dobrotljivega stvarnika. Že vshaja rumeno solnce in razliva presvitile žarke po verhovih visokih gora, pozneje po hribcih in zadnjič po vsi zeleni planjavi. Rosa se sveti kot zlato in srebro po zeleni travi, po pisanih cveticah in košatih drevesih. Pastirji veselo žvižgaje in

pevši ženejo svoje čede na pašo, in kmetovavec gre molivši na odločeno delo. Vse je veselo prelepega poletnega jutra. — Kaj pa ti, ljubi učitelj! Pa ne, da bi zaleževal take zlate ure! Glej, solnce se že skozi okno k tebi ozira; tvoji učenci so že zgodaj na paši z živinico, kjer popevajo in se tudi pazno učé iz šolskih knjig, kar si jim rekel se naučiti. Tedaj le samo ti si morda še, ki zamujaš veseli juterni čas. Ljubi moj, juterni čas je kratek, in kdor ga zamudi, veliko zamudi. Zato, hitro hitro nakviško, ljubi bratec, in začni že zgodaj pridno delati v svojem imenitnem poklicu, ter skleni in reci: 1. Moje naj večje veselje naj bo, da sem vsaki dan pri ljubih nedolžnih otrocih. 2. Moja naj večja skerb pa naj bo, da ljubo mladost vodim po pravi poti do časne in večne sreče, da jih izrejam prave kristjane in domovince, Bogu in ljudem na korist in veselje.

Fr. S. Čh.

Stolistnice.

(Moosrose.)

Ljudska pripovedka.

Gospod je popotoval. Prigodi se pa, da mora enkrat pod milim nebom prenočiti. Počival je na mehkem mahu. Ko zjutraj pokrepčan vstane in se dalje odpravlja, se mah oglasi, in ga tako le nagovori: Gospod! lej, dal sem ti po noči mehko posteljo; ali mi ne boš zato kaj podaril ti, ki povsod le zgolj dobrote deliš? „Kaj bi rad?“ pravi Gospod. Mah odgovori: „Vidiš me, ljubi Gospod, kako mala in zaničljiva rastlinica sem jaz. Podári mi vendar kako cvetico, da bom kaj lepši memo zdaj, in da se mi ne bo treba skrivati in potikati po tamnih krajih.“ „Naj se ti zgodi“, pravi Gospod, in gre dalje po svojem svetem opraviilu. — In lej, kjer so Gospodove svete noge dotaknile se mahu, se je jelo po tleh urno gibati, in pri-rastle so iz maha in razcvetele so se lepe rudeče in dišeče cvetice stolistnice, ktere še dan današnji tako lepo diše in cvetejo in lepšajo zapuščen mah po samotnem gojzdu kakor nekaj.